

Великі проблеми маленького села

Кам'яне-Случанське одне з найменших за чисельністю мешканців село в районі. Тут проживає понад 1000 осіб. Незначна частина працездатного населення задіяна в державних і приватних структурах, решта – виїждять на заробітки чи ведуть сільське господарство.

Діють ЗОШ І-ІІ ст., де навчаються приблизно двісті дітей, ФАП, клуб та сільська рада. Декілька селян займаються підприємницькою діяльністю, працюють у сфері торгівлі та надання послуг. Про жителів Кам'яне-Случанського та перспективи розвитку населеного пункту розповім далі.

Храм без жодного цвяха

У сільському клубі функціонують музейна кімната та бібліотека, якою вже 12 років завідує Олеся Савіна. Вона й повідала історію села, що розкинулось на березі мальовничого Случа. Походження його назви очевидне: камінь і його виходи на поверхню. Тож, назва, мабуть, і «Кам'яне» походить від місцевості, де залягають породи каменю, зокрема граніту. Загалом уперше Кам'яне при річці Случ Вирівської волості як маєток поміщика Бабинського датують 1545 роком в акті, що є в описі Овруцького замка. Відомо, що з 1879 року тут функціонувало однокласне народне училище Міністерства народної освіти, де навчалося 30 учнів, із них 10 із сусіднього Чудля.

Головною окрасою населеного пункту впродовж століть є церква, яку визнали архітектурною перлиною, адже зведена без жодного цвяха. Вона розташована в центрі села на невеликому пагорбі, її видно з усіх куточків глибинки. Досконалість і краса святині свідчить про майстерність її творців, а історія будівництва цікава й відома всім місцевим жителям. Її звели селяни в далекому 1722 році на честь Василя Великого. На потреби храму виділили 25 десятин орної землі та вісім десятин сіножатей, у цілому понад 34 десятин поля. Крім того, у 1790 р. князь Анатолій Святополк Четвертинський передав церкві документ, в якому зазначено, що його маєток щорічно виплачує сільському священику по 7 рублів 50 копійок, надає святині право пільгового помолу зерна на місцевих млинах і безплатної рубки

лісу на будівництво й опалення. Усе це, як згадується в архівних документах, виплачував і забезпечував спадкоємний власник села, великий землевласник Станіслав Стравінський.

Минали роки, село розрослося, збільшувалася й чисельність жителів. Парафіянам стало тісно в цій церкві, тому на сільському сході вирішили побудувати нову. Звернулися за допомогою до місцевого поміщика і вже наступного дня закипіла робота – взялися заготовляти ліс. Одні пиляли дерева, інші обрубували гілля, треті навантажували підводи й возили на місце будівництва. Так зусиллями всієї громади протягом двох днів заготовили потрібні лісоматеріали. І вже в 1912 році в селі постав красень-храм, який освятили також на честь Василя Великого. Певно, завдяки зусиллям сільської громади в прагненні звести Божий храм у Кам'яне-Случанському, постійній турботі про нього він досі стоїть неушкоджений, служить для насущних духовних потреб віруючих і є своєрідним оберегом. Якщо говорити про історію, то місцеві старожили пам'ятають, що богослужіння за часів панування Польщі ніхто з тодішніх можновладців не забороняв. У роки Другої світової війни село двічі горіло, багато людей втікали до лісу. Коли ж їх навідували односельці, то цікавило

тільки одне: «А як наша церква, стоїть?». Відповідь звучала ствердно: «Так». «Значить і село стоятиме!» – висловлювали впевненість християни. У воєнні лихоліття церковний староста Сергій Петровчук із парафіянами таємно зняли з дзвіниці й заховали від окупантів дзвони. Німці та їх прислужники не здогадувались, що їх закопали на дорозі за церковним подвір'ям. У перші ж дні після визволення Кам'яне-Случанського їх повернули на місце. І досі їх мелодійний, особливий для селян дзвін скликає на зібрання чи сповіщає про подію в храмі.

Комуністична влада в 60-70 роки минулого століття подекуди закривала церкви, однак це село біда оминула. Із сусідніх сіл Тинне, Зносичі, Чудель, де храмів не було, люди йшли в Кам'яне–Случанське на богослужіння.

Школа, добра, але без проточної води

У Кам'яне-Случанській ЗОШ І-ІІ ст., що розміщена у двох корпусах, навчаються 194 учні, працюють 18 педагогів. Діти забезпечені гарячим харчуванням. За словами директора Людмили Кузьмич, за період існування він змінювався, реформувався, розвивався.

– Хоча й живемо в селі, педагогічний й учнівський колективи намагаються крокувати в ногу з часом, творити сучасну школу, плідно працюють, – каже директор. – Має досягнення учнів на районному й обласному рівнях. Лише в І семестрі цього навчального року 6 учнів стали призерами олімпіад.

Крім того, Кам'яне-Случанська ЗОШ посіла ІІ місце в обласному конкурсі «Олімпійський куточок» (учитель Галина Сергійчук), має низку досягнень і спортивного спрямування, і це при тому, що в школі немає спортивної зали, і актові, тож усі культмасові заходи проводять у пристосованому приміщенні. Перший рік у дев'ятирічці діє інклюзивний клас. Потрібно багато ще зробити, щоб і надалі заклад був знаним у районі та за його межами. Але є проблеми, що не під силу вирішити директору й учителям. Скажімо,

актуальним є досі забезпечення в дев'ятирічці проточною водою. Минулого року Кам'яне-Случанська сільська рада виготовила проектно-кошторисну документацію на водопостачання, на що спрямувала 12 тис. грн. Тоді як вартість проекту становить 297,329 грн. Таких коштів у сільському бюджеті немає, вирішити це вдасться, вважає сільський голова Галина Петровчук, вдасться лише шляхом співфінансування. А зараз учні споживають воду з металевого баку, що стоїть у коридорі навчального закладу. Директор же наголошує, що проточна вода в школі вкрай потрібна.

Народжуваність у Кам'яне-Случанському падає

Таку новину сповістила завідувача ФАПом Галина Михаревич. Жінка очолила медзаклад у 1996 році, закінчивши Рокитнівське медичне училище.

– Коли працювала, народжуваність втішала – реєстрували до 30 новонароджених дітей у рік, – розповідає Галина Никифорівна. – Згодом демографічна ситуація погіршилася. Скажімо, минулого року в селі народилося лише 10 малюків, а у 2010-

му – лише 11 хлопчиків і дівчаток. Зараз на обліку перебувають 6 вагітних жінок і 8 діток до року.

Зауважила, що односельці активно роходять онкопрофогляди. Так, у 2017 році оглянули 82,3% сільських жителів.

Із Галиною Михаревич у ФАПі трудиться акушеркою й її донька Наталія Костюк. Дівчина закінчила з відзнакою Костопільське медичне училище, із мамою охороняють здоров'я та життя односельців. А роботи вистачає, хвороби буквально атакують людей, найбільше селяни потерпають від гіпертонії, онкозахворювань. Посильну допомогу у лікування, зауважили, надають фахівці Тинненської амбулаторії загальної практики сімейної медицини, яку очолює Анатолій Речун. У будь-яку пору доби лікар завжди реагує на дзвінки, прохання допомогти, коли екстрено потрібно госпіталізувати пацієнта, врятувати йому життя.

Пошта працює, та чи все добре в поштовиків?

У Кам'яне-Случанському мешкає багато пенсіонерів, але в сільське відділення зв'язку не кожен спроможний прийти, бо деякі за станом здоров'я далі свого подвір'я не виходять. Тож для них дві місцеві поштарки – справжні подруги. 15 років відділенням зв'язку завідує Надія Теодорович, зараз вона трудиться ще й листоношею. Ця жінка дійсно заслуговує на визнання за свою доброту, адже будні поштарів потребують сили й терпіння, неабияких знань. На її робочому столі творчий безлад. Газети, відомості, квитанції... Безліч цифр і найменувань. Дивуєшся, як розуміється в усіх цих паперах. Про роботу говорить неохоче. Усьому біда – реформа галузі, що, впевнена, ні до чого доброго не призведе.

Приміщення ж сільської пошти, як і більшість у районі, безбарвне, сіре. Про капітальний ремонт, комп'ютер, ролети на вікнах, зручні стільці, одним словом, комфорт для працівників годі й казати. Таке побачите хіба що в центральному офісі «Укрпошти».

– Наше відділення функціонує в орендованому приміщенні, – повела мову завідуюча. – Ремонтуємо його фактично за власні кошти, навіть самі купували ленолеум, іноді, щоправда, безкоштовно виділяють фарбу. Обслуговуємо понад 300 дворів. Усього в селі передплачують 560 видань, «Сарненські новини» читають у 164 домівках. Поштарки переважно ходять пішки, не їздять автівками, як дирекція. Хоч, не обманюватиму, якось виділили велосипед, що стоїть у коридорі відділення зв'язку зі спущеними колесами – нема кому поремонтувати.

Листоношею тут працює також і Лілія Лотоцька – добра, чуйна, хороша людина. На її плечах, окрім поштарської сумки з газетами та листами, ще й господарська з необхідними товарами. Для пенсіонерів вона як магазин. Допоможе підписати листа, вітальну листівку, а

як же зручно літнім людям нині комунальні платежі через пошту заплатити. Щодо зарплат завідуючої й листоноші, то отримують мізерні кошти в порівнянні з головним керівництвом «Укрпошти». Реформи галузі побоюються, адже село взагалі може втратити відділення зв'язку. Читали, що планують створювати пересувні поштові відділення. Ймовірно, втратять роботу. Узагалі реформою «Укрпошти» в цілому в Україні, як відомо, її працівники схвильовані. Бо ж якщо й залишаться поштові відділення, то з тими ж мізерними зарплатами, у тих самих старих приміщеннях, із такими ж проблемами...

Бюджет невеличкий, а проблем багато

Фото Василя СОСЮКА

Сільський голова Галина Петровчук достеменно знає всі проблеми селян у будь-якій сфері. Прагне розвивати інфраструктуру Кам'яне-Случаського та покращувати добробут односельців. Однак надходження до бюджету щороку зменшуються, відтак і задумане не завжди вдається реалізувати. У найближчих планах сільської влади ремонт моста через річку Тусталь, на що потрібно орієнтовно 20 тис. грн. Торік вразі більшу суму спрямували на ремонт переправи через Случ, що сполучає село зі Зносичами, також на другому березі річки мають паї селяни. За кошти сільського бюджету утримують і місцеву пожежну команду, тож на цей рік знову потрібно в межах 200 тис. грн. Торік бодай частково фінансували різні галузі. Скажімо, на медицину (придбання туберкуліну) виділили 9520 грн, зробили заземлення у ФАПі (4050 грн). Щоб селяни змогли бодай раз у тиждень безкоштовно поїхати в райцентр, на пільгове перевезення спрямували 3840 грн. У школу придбали 12 стільців і плазмовий телевізор, на що витратили 25000 грн. Також закупили стільці в сільський клуб на суму 16500 грн. Наскільки плідним буде цей рік, покаже час. Галина Петровчук каже, що радо взялася б і масштабніше змінювати село. Однак знає, що зробити це дотаційній сільській раді непросто. Оскільки досі не створили Вирівську територіальну громаду, питання децентралізації досі не вирішили. Тому й надалі сільська влада планує самостійно шукати можливість покращувати інфраструктуру населеного пункту, а для цього братиме участь у різноманітних грантах і залучатиме інвестиції.